

L'ASSOCIACIONISME ELS ANYS SEIXANTA

Els anys seixanta són fonamentals pel moviment associatiu que s'ha anat consolidant lentament des de la postguerra. Fins aquest moment l'església i les associacions que en depenien han tingut molta importància al barri, però ara comencem a trobar altres entitats que segueixen el seu propi camí, com és el cas del Pimpinela que, sobre tot, a finals de la dècada, combina les activitats de lleure amb les reivindicatives. També tindrem en compte un altre tipus d'associacionisme que inclou les corals, el cinema, i tota aquella activitat relacionada amb les festes.

Comencem, però, per les parròquies, ja que no només segueixen les seves activitats educatives i recreatives sinó que, a més, permeten que dins la seva estructura es vagin organitzant grups que acabaran per ser autònoms com l'Associació de Veïns.

A partir del Concili Vaticà II, una petita part de l'església catalana inicia la formulació d'un pensament catòlic progressista i experimenta importants reformes de la litúrgia, de la vida parroquial i de la imatge pública dels capellans. A partir de l'any 1969 proliferen de forma espectacular les "comunitats de base" que es mouen bastant al marge de l'obediència a la jerarquia.

Aquests canvis, juntament amb canvis d'hàbits pel que fa al lleure, portarà a una caiguda de la pràctica religiosa que queda limitada a les cerimònies de caràcter social (casaments, bateigs, etc).

L'activitat dels Desemparats va lligada en gran manera a les dues escoles que en depenen. El 1942 havia començat a funcio-

nar el Centro Parroquial la Torrassa, i l'any 1959, en celebrar la parròquia els seus 25 anys d'existència, s'inaugura el Centro Moral Recreativo Santiago Apóstol (que l'any 1992 passarà a ser el Centre la Torrassa Cultura i Esbarjo). El 1960 es va inaugurar el seu saló cine-teatro i el 1961 es va crear el primer quadre escènic. Hi havia també una secció excursionista i es realitzaven nombroses visites culturals. La secció de bàsquet es va consolidar amb rapidesa i es va organitzar una secció folklòrica que duia a terme cursets de sardanes.

La Junta de Joventut parroquial es forma l'any 1963 i porta una nova orientació en el Centre, una nova forma d'excursionisme, sessions de cine-fòrum, organització de vetllades i festes, etc. Aquesta nova marxa del Centre va coincidir també amb la malaltia de Mossèn Jaume Busquet, que el va obligar a retirar-se tot el curs del 64. En tornar, després d'una llarga convalescència, Mossèn Busquet va posar "les coses en ordre" des del Full Dominical de l'agost de 1965 on diu:

"No queriendo analizar los motivos que hayan ocasionado las actuales desviaciones en su funcionamiento, [el del Centre], gravemente acentuadas en los últimos tiempos que redundando en beneficio del desorden y de los aprovechados podían llegar a poner en peligro su misma existencia, con el pensamiento puesto en el bien que puede proporcionar todavía nuestro Centro a las juventudes, me veo obligado a intervenir y a seleccionar una comisión de hombres conocedores de los fines de su fundación para que con plenos poderes y en última instancia coordinen y reorganicen, a base de personal competente y de probado amor a la parroquia, todas las actividades, así deportivas como culturales, que habrán de tener lugar en adelante."

La tornada de Mossèn Busquet l'any 1965 va frenar les inquietuds creatives del Centre, encara que es va crear un grup de joves

entorn d'unes catequesis dels diumenges al matí, que s'organitzaven al Saló del Centre sota la direcció del jesuïta Josep Mª Avizanda que després tindria influència en la vida parroquial.

Entorn a la parròquia de Sant Ramon comencem a trobar una certa activitat cap a finals dels cinquanta, quan Collblanc era un barri que anava creixent sense poder resoldre els dèficits que arrossegava des de després de la guerra: pobresa i manca de serveis de tot tipus. L'església de Sant Ramon, on s'estava organitzant un grup de cristians amb ganes d'actuar sobre la realitat del barri, va ser molt sensible als canvis als què es veien sotmesos els treballadors i va intuir les dificultats que hi tindrien per adaptar-se al mercat laboral. El seu dèficit més evident era la falta d'una cultura bàsica que en molts casos arribava a l'analfabetisme. Va ser per aquest motiu que durant el curs del 1960 s'organitzà un curset d'alfabetització. Una mica més endavant, l'any 1962, començà també un curset de català, tant per a aquells que es volien iniciar en el seu coneixement com per a aquells a qui, a l'escola, no els varen ensenyar mai la seva llengua. L'any 1960 es troben referències en la premsa, per primera vegada, de les escoles nocturnes: "Clausura del curso en las escuelas nocturnas de Collblanc para obreros (Solidaridad Nacional, 19-6-60) i "En Collblanc, los productores pueden aprender a leer y escribir por 5 ptas. al mes" (El Noticiero, 29-9-60). El 24-10-62, el Diario de Barcelona informa: "Cursillo de catalán en el Centro Parroquial Sant Ramon". Podem parlar, doncs, d'una parròquia que intenta obrir-se al barri, idea d'obertura que està molt generalitzada en parlar de Sant Ramon, sobre tot a partir del 1968 quan Mossèn Breu s'hi posa al front.

Una altra entitat del barri que ajuda a vertebrar el món associatiu és la Unió Excursionista de Catalunya (UEC), que agrupa un seguit de gent interessada, sobretot, per l'excursionisme.

"De la ma del meu germà, més gran que jo, vaig entrar a la

UEC. Tenia uns deu anys. Com n'hi havíem uns quants de jovenets, es va formar una secció juvenil. Anàvem d'excursió una mica a toc de pito... però ja estava bé.

De fet, ens van ensenyar a un comportament i un respecte per les persones i la natura que tant de bo poguessin tenir tots els joves.

La majoria érem catalans, la UEC no s'amagava de ser catalanista. si algú que no era català s'hi apuntava, ja sabia que era necessària la seva integració.

Era un ambient sa, innocent i paticipatiu. Els pares ens deixaven sortir i fins i tot ells, quan corresponia pel tipus d'activitat, s'anaven implicant.

Una activitat paral·lela era d'ensenyar a ballar sardanes. Vam coincidir un grupet de nenes i es va formar una "colla" amb només nenes. Ens ho passàvem força bé. Ademés, quan formàvem la nostra rotllana, sempre hi havien noiets que s'incorporaven i feien de "parella".

"Mira, amb la UEC passava una cosa: hi havia un sector excursionista molt familiar i a més un sector de jovent que es dedicava a l'excursionisme més seriosament. Però també hi havia qui volia fer ball, etc."

Cap a l'any 1962 un grup d'associats, pertanyent al sector més jove, comença a sentir unes inquietuds catalanistes que no troben resposta dins la UEC i s'acosten a opcions de més activisme polític catalanista. Arran d'un fet molt puntual, com va ser repartir propaganda del Front Obrer Català, quatre associats de la UEC varen ser detinguts i empresonats.

"Els que formaven la Junta Directiva van decidir donar de baixa els detinguts, no per motius personals sino per no implicar l'entitat. L'Albert, germà de la Carme, amb el recolzament

del seu pare, va intentar el diàleg, la rectificació d'aquest comportament. Va anar a parlar amb el President General de la UEC que també va al·legar que aquesta actuació era per mantenir l'entitat al marge de possibles represàlies. També va demanar suport dels associats per tenir una mica de força. La junta no va cedir i els altres no es van voler comprometre. L'Albert, amic dels detinguts, no es donava per vençut. Els va fer saber que si marxava, possiblement la majoria dels més joves marxarien amb ell, ja que aleshores era qui conduïa la secció juvenil. Finalment es va veure obligat a fer una carta de dimissió de tots els càrrecs en la qual va deixar palès el motiu.

Davant d'això i per fer costat als detinguts van decidir buscar un nou ubicatge associatiu al barri.”

“Ens van fotre fora de la UEC, i aleshores un grup nombrós de joves, solidaritzant-se amb nosaltres, va marxar (...) Ens vam passar al Pimpinela.”

El Club Pimpinela havia estat des de la postguerra fins l'any 1962 una força associativa de pes en els barris de Collblanc-la Torrassa. Era una associació de tipus molt familiar que mantenia viu el tradicional interès pel teatre. L'any 1962, arran dels fets de la UEC, el llavors President senyor Pujades va deixar entrar al Club tots els expulsats i aquells que s'hi havien solidaritzat.

“Ens vam trobar, a la Plaça Espanyola, un local gran que, a part del teatre i una mica de ping-pong, gairebé no estava utilitzat darrerament. estava concebut bàsicament per fer teatre, amb un gran escenari, files de butaques, el terra... tot de fusta.

Recordo que vam anar el meu pare i jo a veure el local. Ell, com a persona gran i respectable és qui donava la cara, l'aspecte seriós, i qui va parlar amb els directius del Club, pels joves que li venien al darrera.

Les dues darreres obres que es van representar com a “El cuadro escénico del Club Pimpinela” van ser “Que listo es

Calixto” (maig dels 1963) i “La vida privada de mamá” (juny del 1963). Per cert que jo hi vaig participar fent el paper de minyona.”

Aquesta entrada de jovent porta a la creació de noves seccions al club Pimpinela, seguint la experiència que portàvem de la UEC, i es duen a terme moltes activitats: teatre, ball (en dates senyalades), exposicions, campionats de ping-pong, etc..., i com a fet principal; excursions de tota mena: d'alta muntanya, travesses, familiars, en autocar, campaments, marxes d'orientació i regularitat...

“Realitzàvem tantes activitats, que només l'empenta de la joventut feia possible que, alguns, les seguíssim totes.

Formàvem part de les vocalies del club. Això ens ensenyava a ser més responsables.

Teníem tots els diumenges ocupats, anant al cinema, al teatre Romea, a passejar, representant la nostra obra del teatre al club, de campament,... i majoritàriament d'excursió.

Dos nits per setmana (dimarts i divendres) reunió al club, una nit o dos més per assajar quan es preparava una obra de teatre...

Tots els diumenges ocupats, gairebé tots els dies a la nit. Era meravellós. Vivíem intensament aquell teixit associatiu, aprenent a conviure, a respectar i a passar-ho bé.

Val a dir que en aquesta època alguns joves estudiaven, però la majoria treballàvem i en tot cas els estudis eren a més del treball, però al matí ens havíem d'aixecar a l'hora.”

“Mobilitzàvem molta gent, gairebé 600 persones (...). Fèiem cinema. Sí, home, d'aquell prohibit, per recaptar fons per a activitats antifranquistes (...), tan prohibit que venien més de 200 persones (...), al Pimpinela. De vegades, sense que tothom en fos conscient, s'organitzaven actes força compromesos (...) La primera reunió de CCOO a l'Hospitalet es va fer allí. Em

sembla que era l'any 1966..."

El període 1962-69 cal que el recordem amb especial interès perquè, fins a la constitució de l'associació de veïns, el Club Pimpinela és l'entitat que porta a terme el gruix de les activitats del barri, sense participació de les dues parròquies.

En parlar del Pimpinela hem de citar la figura del seu president durant la segona meitat dels seixanta, ja que esdevé un personatge clau per explicar la trajectòria de l'entitat. Joan Rimbau Català, nascut a l'Havana, de pares catalans, és un home lligat al PSUC que té les idees molt clares entorn al moviment associatiu. Ens explica la seva filla,

"Anava a casa dels pares de les meves companyes perquè les deixessin venir d'excursió. Erem encara molt joves i no era tan fàcil que a les noies ens deixessin sortir. Però ell tenia molt clar que aquell era un bon ambient i per això, amb la compllicitat d'elles, no l'importava anar a explicar-ho al pares.

Ademés ell era persona molt activa i s'implicava en les coses. Ho vivia intensament, organitzava activitats i li agradava que els demés també s'impiquessin.

He de dir que la meva mare, Joana Cabrera, sempre va donar suport a les seves iniciatives."

Recordo que havíem de demanar permís per fer focs de camp, i sempre apareixia la parella de la Guàrdia Civil en un moment o altre. Una altra cosa curiosa era que ens havíem de posar faldilles damunt dels pantalons d'anar d'excursió quan fèiem visites culturals a jocs religiosos, com per exemple el monestir de Poblet... Imagina't, no ens deixaven entrar amb pantalons...

Ens ho passavem molt bé, pero no només amb les excursions (...) Hi havia el grup de teatre que, tot i recollir la tradició del Pimpinela, va fer moltes aportacions."

En el moment en que el senyor Rimbau (meitat dels seixanta) es converteix en President del Pimpinela, sembla que l'associació pren consciència del moment de canvi social que s'està vivint, encara que, molt sovint, és l'equip directiu el que ajuda a desvetllar aquesta consciència.

“La preocupació per la llengua feia que de vegades havíem de discutir una mica mb qui'ns defensavem alguna obra en castellà, però ens sortíem amb la nostra i les feiem en català. Això si, havien de ser obres compromeses políticament. Recordo “La clau”, “Jo seré el seu gendre”, “ELs savis de Vilatrista”, “La casa de l'art”...

En una ocasió, el meu pare, tot i sent aferricat defensor del català, no va dubtar a portar un grup de tendència comunista que va organitzar la representació en castellà d'”Ariam hermana mía” i “Biedermann i los incendiarios”, obres de fort contingut social. Va ser una excepció que va valer la pena.

Jo participava a totes les activitats, però en el teatre sovint feia de protagonista i, com que sóc molt alta, de vegades es creaven situacions divertides... En una ocasió, el protagonista i jo ens havíem d'abraçar en escena, i com era més baix que jo, cada vegada que ens acostavem el públic es feia un tip de riure. Pasar aquella escena ens va costar una bona estona. Sort que era una comèdia. Una altra vegada, el Vicenç (ara el seu marit) feia d'apuntador. Es va enfadar, no recordo perquè i va marxar. Quan em vaig adonar que no hi era l'apuntador... imagina't. Després quan ho recordes et fa molta gràcia.”

Pel que fa a la llengua no només intentaven promocionar-la a partir del teatre. També es varen fer classes que la major part del temps va impartir l'Albert, germà de la Carme. A aquestes classes hi assistien regularment entre 15 i 20 persones. El Club Pimpinela procurava també celebrar totes les festes tradicionals, revetlles, la

castanyada, ball de carnestoltes, etc. Fins a principi dels setanta que ofereixen al senyor Rimbau 300.000 pessetes per cedir el local i 300.000 pessetes per a ell. Ell no accepta mai, però en deixar la presidència, el local és venut i el Pimpinela desapareix.

El 1973 es va enderrocar el Club Pimpinela de Tennis de Mesa i, en l'actualitat, hi ha una sucursal bancària.

Durant tot aquest temps, hi ha d'altres activitats que agrupen molta gent, encara que no sigui de forma massa regular. Una d'aquestes ocasions es presenta amb la Festa Major. Els anys seixanta l'envelat de Collblanc es fa davant del mercat, on hi havia el mercat del Born (anteriorment s'havia fet al camp de futbol).

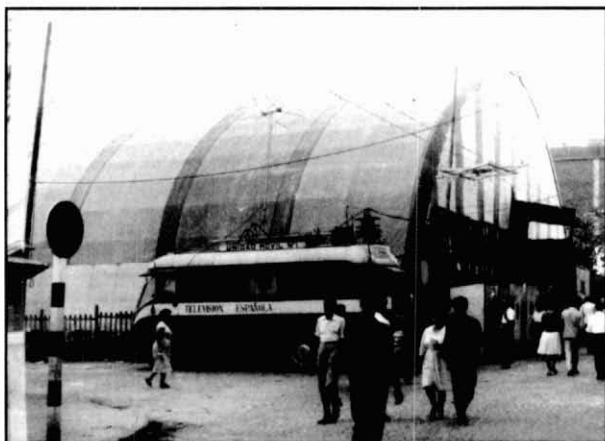
Ballada de sardanes per les pubilles dels barris. Pati bar Colonial. L'Hospitalet 1963.

Font: Lluís Abarca

La seva organització era a càrrec d'una junta constituïda per l'Ajuntament i la regidoria de districte. El seu cost era finançat amb la venda de llotges i d'entrades al ball.

“No era car, un *palco* de segona valia 145 ptes, i un de primera 175 ptes. I això donava dret a 6 entrades.”

És el senyor Abarca qui respon a les preguntes que sorgeixen entorn a l'envelat, ja que sempre havia format part de la junta que l'organitzava. El seu pas per l'Ajuntament com a regidor en el període 1961-67 i el seu interès per la recuperació històrica de la ciutat de l'Hospitalet, l'han portat a ser una persona clau quan es tracta d'obtenir informació cultural-recreativa.

Embelat Festa Major de Collblanc. Retransmissió actuació varietés per TVE. L'Hospitalet 1962.

Font: Lluís Abarca

Ens havia comentat que l'envelat de la Torrassa del 1946 havia costat 16.000 pessetes i que semblava una gran despesa.

“L'any 1962 van actuar “Els vienesos” (companyia de *varietés* arribada a Barcelona després de la Guerra) i van retransmetre l'actuació per Televisió Espanyola.”

“Els de les parades de la plaça acumulaven els *palcos*... Bé, i la gent que tenia peles.”

“Hi havia de tot: es podia anar a general (...), tothom es coneixia i era molt divertit. De fet, si volies anar a ballar era el millor lloc (...) I les noies estrenàvem vestit.”

“Els nois, quan anàvem curts de calés, desapareixíem quan tocava el ball del fanalet (...) Com anava... primer el ball d'obsequi, després el de rams i en últim lloc el del fanalet.”

Potser la falta d'espais i els canvis de costums (televisió, caseta al camp, sis-cents, etc.) porten a la desaparició de l'envelat l'any 1968.

“En els darrers envelats (1968) costava 800.000 pessetes només l'estructura... Les actuacions anaven a part. Recordeu que el pare d'un dels Diablos era de la junta. Sempre actuaven, de vegades les actuacions sortien gratis.”

“S’acaba l’envelat, però les ganes de ballar no. No hi havia gaires possibilitats de divertir-se (...) Fèiem *guateques*, però no era ben vist anar a sales de festes (...) Conèixer una noia a una sala de festes no estava bé (...) Recordeu la Sala de Festes Bahia? De Sants, tenia mala fama (...) Sí, aquí, em sembla que la primera *boite* va ser la GO-GO...”

Una altra distracció -encara que reservada als homes- amb un cert arrelament, són els cors.

“Hi havia un rerafons de tiberis i esmorzars... A més eren un factor d’integració cultural... Sí, sí, és veritat, es notava que tenien un accent peculiar... xava... Sí, és que el català de la Torrassa és xava...”

“(...) Els cors servien molt més per integrar que altres coses, igual que el futbol. Mira...un lloc d’associació natural són els bars. La gent va al bar i, si en surt un equip de futbol, doncs millor, però la cosa principal és anar al bar. En canvi, amb els cors, els de fora entren en els nostres costums...”

A la dècada dels seixanta hi ha a l’Hospitalet nou cors, del quals cinc són del barri: Antics de la Torrassa, L’Univers, Els Callats, Rossinyols Torrassencs i Aurora, però de mica en mica ha anat decaient la seva importància.

Per cloure amb aquestes noves activitats d’associacionisme d’aquest període cal esmentar el cinema.

“El cine sí que era autèntic associacionisme... Hi anàvem, almenys, dos cops per setmana...”

Romero, Joventut, Alhambra i Moderno són les sales que tots recorden.

“I tant, home, feien l’espanyola i la bona... I mentre, berenà-

vem o sopàvem...”

“Jo recordo l’olor d’allis tendres, quan n’era la temporada...Bé, de truita d’allis tendres.”

“Nosaltres havíem portat, inclús, una cassola de cargols...”

“Ara amb la *tele* ja no sortim de casa... Només a finals de setmana per anar a fora. Cada cosa té la seva època.”